

SVARBIAUSI ŽEMAITIJOS IR VISOS LIETUVOS ISTORINIAI ĮVYKIAI IR LAIKOTARPIAI

PARENGĖ DANGUOLĖ ŽELVYTĖ
NUOTRAUKOS DANUTĖS MUKIENĖS IR IŠ RKIC
ARCHYVO

Žemaitija – istoriškai susiformavęs Lietuvos etnografinis regionas. Daugelį amžių administraciniu ir politiniu požiūriu jis Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje turėjo išskirtines teises ir dalinį savarankiškumą. Tai kraštas, galėjęs sukurti savo valstybingumą, tačiau to nepadaręs. Žemaitijos istorija glaudžiai susijusi su visos Lietuvos istorija. Tad šį kartą – nuoseklus žvilgsnis į svarbiausius Lietuvos ir kartu Žemaitijos svarbiausius istorinius įvykius ir laikotarpius.

PRIEŠISTORIJA

~ 2,5 mln. m. pr. Kr. – Akmens amžius.

40000 m. pr. Kr. – Europoje atsirado tiesioginis europidinės rasės protėvis – kromanjonietis.

18000 m. – pr. Kr. – Pagrindinis kromanjoniečio užsiėmimas – maisto ir kt. Objektų rankiojimas, papildomi – medžioklė ietimi su titnaginiu antgaliu ir žvejyba žeberklų. Pradėtos gaminti adatos iš medžio ir kaulo.

14000–12000 m. pr. Kr. – Baigėsi viurmo ledynmetis. Ledynai pasitraukia iš Lietuvos teritorijos.

14000–11300 m. pr. Kr. – Ankstyvojo drias laikotarpis.

11300–10300 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi pirmasis vėlyvojo ledynmečio atšilimas – biolingas.

XI tūkst. pr. Kr. – Galutiniai atsitraukė ledynas – jo neliko visoje dabartinėje Lietuvos teritorijoje. Susiformavo dabartinės Baltijos jūros pirmtakas – Nemuno-Gdanskio ežeras.

11000–10000 m. pr. Kr. – Lietuvos teritorijoje seniausi radiniai randami iš šio laikotarpio. Tai siaurės elnio ragai su pjaustymo žymėmis iš Prūsijos ir pirmais žmogaus rankų dirbinys – ietigalis iš Opšrūtų.

11000–8000 m. pr. Kr. – Vyravo apskriti ir ovalo formos palapinės tipo pastatai.

11000–9000 m. pr. Kr. – Lietuvos teritorijoje apsigyveno pirmieji gyventojai. Jie buvo elnių medžiotojai. Jie pradėjo naudoti lanką.

10300–9800 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi šaltasis vėlyvojo ledynmečio laikotarpis – vidurinis driasas. Baltijos duburyje atsirado ledyninis Baltijos ežeras. Pradėjo formuotis Pabaltijo Madleno kultūros.

10000 m. pr. Kr. – Prasidėjo neolitas – naujasis akmens amžius. Šis laikotarpis pirmiausia siejamas su Artimaisiais Rytai.

10000 m. pr. Kr. – Paskutinio ledynmečio – pleistoceno – pabaiga. Atsitraukė ledynai, jūros pasiekė dabartinį lygį, atsiskyrė žemynai.

10 tūkst. m. pr. Kr. – Prasidėjus Aleriodo šiltmečiui, Žemaitijos teritorijoje gyveno pirmieji pastovūs gyventojai (šiaurės elnių medžiotojai). Ankstyviausiai Žemaitijos teritorijoje įsikūrę medžiotojai ir žvejai priklausė Kundos kultūrai.

9800–8850 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi antrasis vėlyvojo ledynmečio atšilimas – aleriodas.

8800 m. pr. Kr. – Atsirado Svidrų kultūra. Pasirodė pirminiai kauliniai dirbiniai Lietuvos teritorijoje (iš šio laikotarpio surasti 5 strėlių antgaliai Kalniškiuose (Kretingos r.).

8850–8350 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi šaltasis vėlyvojo ledynmečio laikotarpis – vėlyvasis drisas. Hibridinių kultūrų laikotarpis.

8000 m. – pr. Kr. Prasidėjo naujasis geologinis laikotarpis – holocenas. Ledyninis Baltijos ežeras susisiekė su vandenynu, susidarė Joldijos jūra.

8000–7000 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi trečiasis holoceno klimatinis periodas – atlantis.

8000–3500 m. pr. Kr. – Mezolitinės Kundos kultūros gyvavimo laikotarpis.

7000–6000 m. pr. Kr. – Baltijos duburyje atsirado gėlas Ancyliaus ežeras. Prasidėjo ir baigėsi antrasis holoceno klimatinis periodas – borealis.

6000–3000 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi pirmasis holoceno klimatinis periodas – preborealis. Epipaleolitinės kultūros laikotarpis.

5800 m. pr. Kr. – Baltijos duburyje susidarė Litorinos jūra. –

5520 m. pr. Kr. – Nuosaikaus klimato – tarpledyninio laikotarpio (holoceno), kuris tęsiasi ir dabar, pradžia.

5520 m. pr. Kr. – Seniausia žinoma palaidojimo vieta Lietuvoje – Spigino kapinytas Biržulio ežero saloje (Telšių r.).

~ 5000 m. pr. Kr. – Lietuvoje atsirado kauliniai įnagai su įstatomais titnago ašmenėliais.

5000–4000 m. pr. Kr. – Neolitinės Nemuno ir Narvos kultūros gyvavimo pradžia. – Keramikos pradžia Lietuvoje – buvo pradėti lipdyti moliniai puodai. Taip pat buvo pradėti šlifuoti akmeniniai dirbiniai. Lietuvoje prijaukinamas šernas.

IV–III tūkst. m. pr. Kr. – dabartinėje žemaičių gyvenamoje teritorijoje buvo paplitęs Narvos kultūros vakarinis variantas.

4000–3300 m. pr. Kr. Lietuvoje buvo pradėti statyti keturkampiai stulpinės konstrukcijos pastatai. Išsišakoja religinis gyvenimas.

Vasara buvusio Biržulio ežero baseino teritorijoje (Telšių r.). Danutės Mukienės nuotrauka

~ 4000 m. pr. Kr. – Susiformavo giminingės bendruomenė Lietuvoje. Atsirado nuolatiniams gyvenimui skirtos gyvenvietės.

3000–2900 m. pr. Kr. – Lietuvoje atsirado pirmosios ankstyvųjų žemdirbių bendruomenės.

3000–2900 m. pr. Kr. – Gintaro apdirbimo pradžia.

3000–2000 m. pr. Kr. – Į Lietuvos teritoriją atsikėlė nauji gyventojai – indoeuropiečiai. Gyvulininkystės ir žemdirbystės pradžia Lietuvoje.

3500 m. pr. Kr. – Neolitinės Narvos kultūros pradžia.

3300–2900 m. pr. Kr. – Lietuvoje buvo pradėti naudoti mediniai arklai. Žemdirbystės pradžia (auginamos soros, kviečiai, kanapės).

3300–2000 m. pr. Kr. – Lietuvoje buvo pradėtas naudoti jaučio jungas (Šventoji, Kretingos r.).

3000–500 m. pr. Kr. – Prasidėjo ir baigėsi ketvirtasis holoceno klimatinis periodas – subborealis.

3000 m. pr. Kr. – Indoeuropiečiai atsikėlė į dabartinę Lietuvos teritoriją. Įsigalėjo virvelinės keramikos kultūra.

~ 2 500 m. pr. Kr. – Gamybinio ūkio pradžia Lietuvoje. Buvo pradėti auginti naminiai gyvuliai ir augalai.

2100–1 600 m. pr. Kr. – Pirmosios baltiškos kultūros – Pamarių – gyvavimo laikotarpis.

II tūkst. pr. Kr. – Atsirado baltai – baltų genčių susidarymo laikotarpis.

II tūkst. pr. Kr. – Didžiąją dalį žmonių maisto sudarė naminių gyvulių mėsa.

1800–1400 m. pr. Kr. Atsirado pirmieji atvežtiniai žalvariniai dirbiniai.

1700–1600 m. pr. Kr. Pirmieji žalvariniai dirbiniai Lietuvoje.

1600–1400 m. pr. Kr. – Atsirado pirmosios žalvarinių dirbinių liejimo formos (Kretuono ež. gyvenvietė) – baltiškiosios spalvotosios metalurgijos pradžia.

1600–1100 m. pr. Kr. – Lietuvos teritorijoje buvo pradėti naudoti žalvariniai smeigtukai, antsmilkiniai, apyrankės, antkaklės, žiedai.

1600 pr. Kr. – 1 m. – Vakarų baltų pilkapių kultūros gyvavimo laikotarpis. Vyravo paprotys mirusiuosius laidoti pilkapiuose.

1250 m. pr. Kr. – 450 m. – Susiformavo ir išnyko brūkšniuotosios keramikos kultūra.

1100 m. pr. Kr. – Pradėtos statyti įtvirtintos gyvenvietės – piliakalniai.

750–450 m. pr. Kr. – Iškilus Halštato kultūrai, suklestėjo gintaro prekyba, kuri buvo susilpnėjusi dėl Mikėnų kultūros žlugimo.

750 m. pr. Kr. – Pabaltijyje – vėlyvasis žalvario amžius.

600–500 m. pr. Kr. – Iš šio laikotarpio surasti pirmieji vietinės juodosios metalurgijos pėdsakai – lydymo atliekos (gargazės).

(Nukelta į 4 p.)